

Temps d'escola · 15

TARDOR 2023

Eina didàctica per a l'aula aragonesa de parla catalana

Amb la col·laboració del Seminari Autòmic de professors i professores de llengua catalana a Aragó

Edita:
Iniciativa Cultural de la Franja

Coordinació:
Pepa Nogués Furió
Pietro Cucalón Miñana

Disseny/impressió:
Terès & Antolín

Dip. Legal: TE-189-2016
tempsdescola@gmail.com

Editorial

La llengua catalana arriba al Congrés i camina cap a Europa

El 19 de setembre va ser un dia històric: la nostra llengua, com també l'euskera i el gallec, es van poder fer servir per primera vegada al Congrés dels Diputats. Dos dies després, s'aprova la reforma del reglament per fer oficial al Congrés l'ús de totes les llengües oficials a Espanya. Així, ara ja els diputats podran expressar-se en castellà de la mateixa manera que en català, basc, gallec i, també, aranès. Això significa un gran pas per la normalització de la diversitat lingüística d'Espanya al Govern.

En paral·lel, el mateix dia que el català s'estrenava al Congrés també arribava a Europa: el Consell d'Europa d'Afers Generals va debatre sobre la petició del Govern espanyol de fer oficials aquestes llengües a la Unió Europea. Esperem que es pugui aconseguir aviat ja que seria un gran revulsiu cultural, social i econòmic pel català que actualment és la 13a llengua amb més parlants a Europa, hi ha 12 llengües que en tenen menys i ja són oficials a la UE.

Activitats del Programa Jesús Moncada

"Matarranya a escena" al CRA Alifara

El passat 21 de març a la Portellada, durant la celebració del dia del convivència del CRA, l'alumnat va poder gaudir d'una activitat d'expressió corporal i dramatització, «Matarranya a escena», i de l'actuació del grup La Chaminera.

La Chaminera al CRA Olea

A finals de maig van representar l'espectacle «D'ací, d'astí i d'allà»: un recull de cançons típiques d'Aragó acompanyades d'instruments com lo guitarró, la dolçaina o diverses flautes e instruments de percussió.

Cantant a Desideri a l'EOI Alcañiz

Com a tancament del curs, el grup de Fer i Eva van oferir un concert amb poesies del poeta pena-rogi i algun tema propi.

Taller de malabars al CEIP San Juan Bautista de Saidí

El passat dia 11 d'abril l'alumnat va rebre la Marta Castelló Llop que els va ensenyar a fer boles malabars i a jugar amb diferents instruments de circ. Va ser força divertit i tot un èxit.

Taller de plantes medicinals i destil·lació al CEIP Arén

Va tenir lloc el 26 d'abril a càrrec de Víctor Vidal en el dia de convivència amb el CEIP Montanuy. L'alumnat es va sorprendre de les propietats medicinals de les plantes que tenien al seu abast.

Contacontes al CRA Ribera de Cinca

El passat 26 d'abril van celebrar la trobada del CRA a Vilella de Cinca i van aprofitar per rebre la Marta Llop que els va presentar el conte *El gallet Kikiriquet i els animals de corral*, amb moltes rimes molt enganxoses.

La Conina Viatgera al CRA la Llitera

Per a finalitzar el 2n trimestre, l'actor Manuel Gurillo els va fer el seu espectacle en què fa una adaptació lliure del llibre *El Petit Príncep*.

Miniprojectes

Com es diu a cada lloc? Papaterra / Cuc de terra

Els alumnes i mestres dels centres ens han enviat les diferents maneres d'anomenar 'papaterra' o 'cuc de terra' a cadascuna de les seues poblacions i també com ho diuen a casa seua.

A la comarca del Matarranya

Papaterra a Calaceit, Beseit, Fondespatla, Fórnoles de Matarranya, la Freixneda, Massalió, Montroig de Tastavins, la Portellada, Queretes, Ràfels, la Torre del Comte, Torredarques, Vall de Roures, la Vall del Tormo.

Papatiarra a Valljunquera.

A la comarca del Baix Cinca

Tartanya a Mequinensa.

Tartany a Fraga.

Llambric a Saidí.

A la comarca del Baix Aragó

Papatiarna a Aiguaviva de Bergantes.

Papatiarra a Bellmunt de Mesquí, la Codonyera, la Ginebrosa, la Sorollera, la Torre de Vilella.

Pepitiarra a la Canyada de Beric.

A la comarca de la Ribagorça

Cuc de terra a Sopeira.

Cuca a Estanya.

Cuc de fem a Peralta de la Sal.

Llumbric i cuc a les Paüls.

Llambric a Tolba.

Llembric de terra a la Pobla de Roda.

A la comarca del Baix Aragó/Casp

Papaterra a Favara de Matarranya, Maella, Nonasp.

Tartanya a Faió.

A la comarca de la Llitera

Llambric a Castellonroi i el Campell.

Altres territoris

Tartany a Lleida.

Furga a Xiva de Morella, Morella.

Cuc de terra a Girona.

Papaterres i cuc a Barcelona.

Llambrígol a València.

Notícies

II Jornada d'Agermanament del Professorat de Llengües Pròpies d'Aragó:

El passat 24 de març, per segon any consecutiu, docents d'aragonès i català d'Aragó tornarem a formar-nos en un ambient distès, participarem en tallers creatius i compartirem bones pràctiques educatives. Entre d'altres, treballarem el podcast i elaborarem un mapa sonor dels centres educatius aragonesos on s'imparteixen ambdós assignatures.

Aquesta II Jornada d'agermanament dels seminaris de formació d'aragonès i català, que va tenir lloc a l'IES Matarraña de Vall-de-roures, fou organitzada pels Centres del Professorat de Montsó, Osa i Alcorisa, dependents de la Direcció General d'Innovació i Formació Professional, i va comptar amb la col·laboració de la Direcció General de Política Lingüística.

L'alumnat de català podrà tenir tots els títols de català fins al C1

Des del curs passat, s'amplien els certificats oficials de català que pot obtenir el nostre alumnat i això els dona més oportunitats per acreditar la seua comptència lingüística segons el Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües:

A2 Assignatura de català a Primària

B1 Assignatura de català a Primària + Projecte Lingüístic en català
Assignatura de català a ESO

B2 Assignatura de català a 4 cursos de Primària + ESO
Assignatura de català a ESO + Batxillerat

C1 Assignatura de català + Projecte Lingüístic en català a Primària, ESO i Batxillerat

Projectes educatius

Contapatis

Es tracta d'una activitat de foment de la lectura que es va iniciar al CEIP San José de Calasanz i avui en dia és ja tradicional a diversos centres. La clau principal és que s'organitzen grups internivells en què els grans expliquen històries als menuts al pati.

Enguany, al **CEIP María Moliner de Fraga** (esquerra) van treballar el conte de l'Eriçó Gusó que pretén conscienciar sobre la importància de tenir cura del medi ambient. Van crear titelles amb materials reciclats i van jugar a diferents jocs.

Al **CEIP San José de Calasanz** (dreta) van fer tallers de mantons de manila, parades de llibres, roses i un recital de poesies i contes amb música en directe a càrrec també dels alumnes. Com a cloenda, l'AMyPA va representar la llegenda de Sant Jordi amb l'artista convidada Lorena Margalló, guanyadora de Jotalet, que va representar el cavaller.

Experiències escolars

Intercanvi Lingüístic Fraga-Sa Pobla

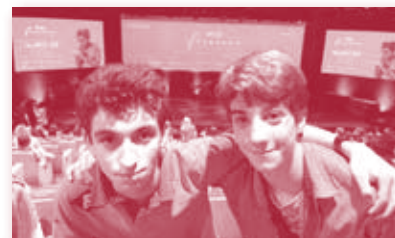
L'IES Bajo Cinca de Fraga va realitzar el curs passat amb l'alumnat de 3r d'ESO del Projecte Bilingüe en Català un intercanvi amb l'IES Can Peu Blanc de Mallorca. Druant tot el curs realitzaren activitats conjuntes que culminaren en la trobada a cada territori on es van allotjar amb les famílies per tal de fomentar el coneixement mutu. L'estada a Fraga va tenir lloc del 28 al 31 de març amb el lema "El món rural" i la trobada a Sa Pobla va ser del 9 al 12 de maig.

Concursos

Amic-Ficcions

El passat 23 de maig va tenir lloc al Caixa-Forum de Barcelona la gala de premis de la XVa edició del concurs literari AMIC-Ficcions en què van resultar premiats Miguel Moliner Millanes, de l'IES

Bajo Cinca de Fraga, com a Millor Història d'Aragó, i Yinuo Huang, de l'IES Joaquín Torres de Mequinensa, com a Segona Millor Història d'Aragó. A més, el premi a la professora més motivadora d'Aragó va ser per a Esther Durán Lázaro, professora de l'IES Matarraña de Vall-de-Roures. De les més de 1.800 històries presentades, el jurat en va seleccionar 200 de finalistes, de les quals 4 (5 alumnes) eren d'Aragó. L'enhorabona als premiats i a tots els participants!

Concurs Tísner

El CRA Dos Aigües va rebre el 2n accésit a la VIIIa edició del Concurs Tísner de Creació de Jocs en Català en l'entrega de premis que va tenir lloc el passat 27 de maig al Museu Marítim de Barcelona. S'hi van presentar 56 escoles d'arreu del territori lingüístic. L'alumnat de Nonasp i Favara van elaborar en equip els jocs «El Xicleretàs» i «Salva la cuca».

Enhorabona i ara a jugar!

Activitats extraescolars

Sortides extraescolars de les EOI

Les Escoles d'idiomes han reprès les activitats extraescolars superades les restriccions per la pandèmia. L'EOI Igancio Luzán de Montsó i Fraga va visitar amb l'alumnat de català Barcelona i els de l'EOI Alcañiz van descobrir la ciutat de València.

La bruixa

Una tarda d'estiu, al carasol de casa, una xique- ta parlava amb sa iaia:

—Iaia, conta'm altra vegada la història de quan vas anar a vore la bruixa.

—Què dius filleta meua? Fa molts anys, ja quasi no me'n recordo...

—Allò de la sal...

—Ah, ja recordo... El iaio, que Déu l'hagi perdonat, es queixava de què res del que empenia li eixia com volia. Ma mare em va dir: «Ves a vore la bruixa de Calaceit, això no pinta gaire bé». I dit i fet.

Llavors, vaig enfilar les Crestes un matí abans que eixira el sol i al migdia ja estava a casa de la bruixa.

La Vicenta, que així s'anomenava la dona, ho va vore clar després de rebre tres duros: «Al teu marit li han tirat un mal d'ull, no li canviarà la sort fins que no hi hagi una força contrària que ho equilibri... Però, no pateixis, jo tinc la solució... Això és el que has de fer: Tots els primers divendres de cada mes durant un any, agafa un

almud de sal i vés a la fregadora, llença-la recitant aquest conjur mentre corre l'aigua: «Que totes les persones que ens fan mal, es fonguen conforme es fon la sal».

No sé si va ser per la Vicenta o perquè la malastrugança que portava ton iaio damunt havia de marxar, però el cert i segur va ser que la sort del iaio va canviar per sempre: la burra es va quedar prenyada i les ovelles van començar a parir corders bessons. Ja veus que no ens ha anat gens malament a la vida...

—Gràcies iaia, m'agrada tant quan em contes històries...

Al fons, sa mare remugava per la cuina sense atendre'ls:

—Redéu! Ja s'ha tornat a acabar la sal, això pareix cosa de bruixes!

César Albasa

(inspirat en contalles de Fondespatala)
C1 de català EOI Alcañiz

Capítol 1: Una trobada inesperada

Bé, com anava dient, m'acabava de comprar un bitllet per anar al Saló del Còmic de Saragossa i em disposava a seure a esperar l'arribada del tren. Va ser allà quan el vaig veure per primer cop, allí, al meu costat, recolzat a la paret. Un noi a qui no havia vist mai va captar la meua atenció. Al principi, no vaig saber per què, però mentre el mirava de reüll, un objecte a les seves mans va atreure la meua mirada: un còmic anomenat *El Samurai de la Lluna*. I direu: què té això d'estrany? Doncs, res, si aquest llibre et resulta desconegut, però el cas és que aquest còmic l'he escrit jo. El noi, en adonar-se que l'observava, em va mirar esperant una reacció per la meua part però, en veure la meua impassivitat, va continuar llegint. Va ser llavors quan, un soroll que s'apropava i la gent posant-se en moviment, em va fer saber que el tren estava a

punt d'arribar a l'andana.

Vaig deixar que baixessin els passatgers i, quan tot va quedar més tranquil, vaig agafar la meua maleta i vaig pujar al vagó on era el meu seient. Tot i que el vaig trobar de seguida, vaig trigar una estona a poder seure, perquè una senyora japonesa, que no parlava català, no entenia que s'havia equivocat de lloc. Així que, quan ja no sabia com fer-li entendre el seu error i estava a punt de donar-me per vençuda, va aparèixer el revisor i em va donar un cop de mà. Em vaig sentir com una imbècil... Ni anglès, ni res... un simple dit assenyalant el número de seient que apareixia al bitllet i un altre indicant el que hi havia a la butaca i tot aclarit! Per fi! ...

Miguel Moliner Millanes

1r de Batxillerat, IES Bajo Cinca (Fraga)

(Fragment de la novel·la *L'amor és art*, guanyadora del premi Millor Història d'Aragó de la 15a edició del concurs Amic-Ficcions. Inspirada en el començament de la novel·la *Nosaltres a la lluna* d'Alice Kellen. El jurat en va destacar la forma de narrar el començament del que pot ser una història d'amor d'una manera original amb un llenguatge acurat, que transporta el lector al que podria ser si es donessin una oportunitat
Podeu llegir la història completa a: www.amicficcions.cat/detail.php?id=45292

Centres aragonesos on s'ensenya català

Ribagorça Oriental

CPI de Benavarri, CEIP d'Areny i CEIP de Montanui

CRA La Llitera

Albelda, Alcampell, Castellonroi, Estopanya

CRA Altorricón (La Llitera)

El Torricó, Algaio, Vensilló

TAMARIT DE LLITERA (La Llitera)

CEIP San Miguel • IES La Llitera

SAIDÍ (Baix Cinca)

CEIP S. Juan Bautista • Aula de primer cicle d'ESO

CRA Ribera del Cinca

Torrent de Cinca, Vilella de Cinca, Miralsot, Litera

FRAGA (Baix Cinca)

CEIP María Moliner • CEIP Miguel Servet • CEIP San José de Calasanz • Colegio Santa Ana (concertat) • IES Bajo Cinca • IES Ramón J. Sender

MEQUINENSA (Baix Cinca)

CEIP Mª Quintana • IES Joaquín Torres

FAIÓ (Baix Aragó-Casp)

CEIP Ntr.^a Sr.ª Del Pilar

CRA Dos Aguas (Baix Aragó-Casp)

Favara, Nonasp

MAELLA (Baix Aragó-Casp)

CEIP Virgen Del Portal
IES Baix Matarranya

CRA Matarranya (Matarranya)

Calaceit, Massalió, la Vall del Tormo

CRA Algars (Matarranya)

Queretes, Lledó d'Algars, Arenys de Lledó, Beseit

CRA Alifara (Matarranya)

La Freixneda, la Portellada, Ràfels, Valljunquera

VALL DE ROURES (Matarranya)

CEIP V. Ferrer Ramos • IES Matarraña

CRA Tastavins (Matarranya)

Pena-roja, Mont-roig, Fondespatala, la Sorollera

CRA Olea (Bajo Aragón/Maestrazgo)

Aiguaviva de Bergantes, la Ginebrosa, Bordón

EOI Ignacio Luzán

(Montsó, Cinca Medio)

Fraga (Baix Cinca): Extensió de

l'EOI Ignacio Luzán (Montsó)

EOI Fernando Lázaro Carreter

(Saragossa)

EOI Alcañiz (Alcanyís, Bajo Aragón)

Universidad de Zaragoza

Departamento de Lingüística y Literaturas Hispánicas.
Facultad de Filosofía y Letras